Wat niet gehoord mocht worden, moet juist gezegd worden!

Asbest Dialoog
Rubriek: "Zelfregulering"
9 oktober 2026
Nr. 42

Asbestregels zonder tegenmacht: de bron van het huidige gedonder

1. Inleiding
De overheid heeft de invulling van **veiligheid in het werkveld Arbeidsomstandigheden jarenlang overgelaten aan de sector.** Daardoor staan **de echte werkvoorschriften niet in de wet**, maar **in private certificatieschema's**. Die schema's worden geschreven door **een private schemabeheerder**, **zonder stemrecht voor de overheid**. *Op papier* zit er **een keten van toetsing** omheen. **In de praktijk ontbreken cruciale schakels.**

Juist nu, terwijl de Asbestsector zich voorbereidt op **de nieuwe vergunningplicht** die door de Eerste Kamer is aangenomen, wordt opnieuw zichtbaar hoe kwetsbaar dit stelsel is. **De overheid krijgt meer bevoegdheden, maar niet meer regie.** Want zolang de inhoud van de werkvoorschriften **privaat wordt bepaald**, blijft de vraag wie werkelijk aan het stuur zit **onbeantwoord**.

Het gedonder dat de sector nu voelt, komt niet voort uit losse problemen, maar uit **een systeem dat al jaren zonder tegenmacht draait**. Dit artikel laat zien waarom dat zo is — en waarom de sector pas rust krijgt als **de regie terugkeert naar de overheid.**

2. Hoe het begon: minder overheid, meer zelfregulering
In de jaren tachtig en negentig veranderde de gedachte over veiligheid. **Veiligheid werd een gedeelde verantwoordelijkheid van overheid en sector**, waarbij **de overheid de regie hield**.
In het werkveld Arbeidsomstandigheden schoof de overheid daarna **steeds verder naar de zijlijn**. Het motto was: **geen betutteling meer, de overheid op afstand**. De Stichting Maatschappij en Veiligheid schreef er in 2018 over onder de titel **"Zelfregulering: noodzakelijk, maar géén casinospel!"**

Tegelijk werd er **bezuinigd op toezicht**. **Kennis verdween uit de ministeries.** De overheid werd afhankelijk van **ingehuurde private deskundigen**. Het gevolg was dat er **naast de wet**, en in zeven werkvelden zelfs **in plaats van de wet**, een stelsel van **certificatieschema's** ontstond. Dat zijn **private kwaliteits- en veiligheidsregels**. Voor asbest zijn dat **de regels waaraan saneerders en inventariseerders zich in de praktijk moeten houden.**

In zo'n stelsel spelen **de economische belangen van uitvoerende bedrijven een grote rol**. Het NSOB beschreef dit in 2020 al in het rapport **"Gevangen door belangen?"**. De gevolgen die wij zien zijn **oneerlijke concurrentie**, **afnemend vertrouwen in toezicht** en **een stelsel dat vernieuwing, efficiëntie en verduurzaming nauwelijks beloont.**

3. Hoe het zou moeten werken
Op papier is de keten helder:

1. **Een schema dat in de wet wordt gebruikt, moet onder accreditatie van de Raad voor Accreditatie (RvA) worden gebracht.** De Europese accreditatieverordening **765/2008** en het advies van de interdepartementale commissie conformiteitsbeoordeling en normalisatie (**ICN, 2016**) zijn hier het kader.
2. **De inhoud van het schema schrijft een private schemabeheerder**, met een eigen **College van Deskundigen (CvD)**. Dat zijn deskundigen van belanghebbende partijen.
3. **De schemabeheerders hebben zich verenigd in de Vereniging van Schemabeheerders (VvS).** Samen met het NEN stelden zij **NTA 8813:2017** op. Daarin staat hoe een schema moet worden opgesteld.
4. **Een nieuw of gewijzigd schema moet worden beoordeeld door een zelf geaccrediteerde toetsende organisatie.** Een schemabeheerder kan zelf geen accreditatie krijgen. Daarom wordt gewerkt met **conformiteitsbeoordelende instanties (CBI's)**, vroeger certificerende instellingen.

5. Daarna komt het schema op de **RvA-lijst van schema's waarvoor accreditatie kan worden verleend (BR-010).**
6. **Een CBI die geaccrediteerd is en door de minister van SZW is aangewezen, voert een overheidstaak uit.** Een bedrijf dat voldoet, krijgt van de CBI **een certificaat**. Dat certificaat geeft het recht om de werkzaamheden uit te voeren.

Het idee erachter is eenvoudig. **Een onafhankelijke toets moet voorkomen dat marktbelangen zwaarder wegen dan het algemeen belang.**

4. Hoe het in werkelijkheid gaat

Op vijf punten wijkt de praktijk af van dit plaatje:

- **De schemabeheerders zijn aangewezen door het ministerie, niet door de CBI's,** wat in strijd is met artikel 1.5b van het eigen Arbobesluit. Dat staat ook in een brief van SZW uit 2022 over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Ascert en de CBI's. Volgens ons onderzoek gebeurde dat soms **onder druk van de sector**.
- **NTA 8813:2017 borgt niet dat het algemeen belang voorgaat.** Het is een document van de schemabeheerders zelf. **Economische sectorbelangen voeren in de schema's de boventoon.**
- **In het CvD zijn de opdrachtgevers en probleemhouders in de minderheid.** De overheid, de CBI's en de omgevingsdiensten hebben er **geen stemrecht**. De stelling dat de voorschriften **"in overleg met alle stakeholders"** zijn gemaakt, houdt daardoor **geen stand**.
- **Bij meerdere schema's na 2008 heeft geen eigen beoordeling / validatie plaatsgevonden.** SZW zei dat dit wel zo was. Ook de schemabeheerder heeft, na lang aandringen en schriftelijk, toegegeven dat **de RvA-beoordelingen niet bij alle latere wijzigingen zijn uitgevoerd (na 2008).** Wij beschikken over deze schriftelijke communicatie.
- **SZW heeft de RvA gevraagd niet-getoetste schema's toch op de BR-010-lijst te zetten.** Dat is wat ons bekend is.

Het resultaat: **een stelsel waarin de toets die vertrouwen zou moeten geven, op cruciale momenten is overgeslagen.**

4. Een systeem zonder tegenmacht

Naar onze juridische lezing kan **een ministerie een certificatieschema of instrument niet zelf aanpassen.** Dat mag alleen **de private schemabeheerder**. Dit is onze analyse en geen vaste rechtspraak. Maar als zij klopt, is **de overheid voor het wijzigen van publieke regels afhankelijk van de bereidwilligheid van private partijen.** Dan ligt **de regie niet bij de overheid, maar bij de markt.**

Dat is geen theoretisch punt. **Het is dezelfde vraag die het Nederlandse stelsel voor asbest nu opnieuw bezighoudt.**

5. Waar staan we nu? De stand van zaken in oktober 2026

De wet is aangenomen. De Tweede Kamer nam het wetsvoorstel **36 843** op 9 juni 2026 aan. **De Eerste Kamer volgde op 22 september 2026**, met onder meer FVD en JA21 tegen. Daarmee komt er in de Arbowet (**art. 19a**) **een vergunningplicht voor bedrijven die asbest verwijderen** en voor sloopwerk waarbij mensen aan asbest worden of kunnen worden blootgesteld. Er komt **een openbare lijst van vergunde bedrijven** en bij de vergunningverlening kan de **Wet Bibob** worden gebruikt. De regels gaan naar verwachting **in maart 2027** in. Bedrijven die nu een certificaat hebben, kunnen daarmee **de vergunning aanvragen.**

Vergunning en certificaat worden twee sporen. Volgens de regering zijn ze **complementair**. **Het verlies van een certificaat moet automatisch tot verlies van de vergunning leiden.** Dat maakt **de beslissingen van CBI's** en **de kwaliteit van de schema's** waarop zij beslissen alleen maar belangrijker. De nieuwe **Dienst Stelsel Uitvoering (DSU)** wordt de uitvoerder namens de minister.

De uitwerking is nog niet klaar. Het **Implementatiebesluit richtlijn 2023/2668** is op 18 september 2026 voor advies aan de Raad van State voorgelegd. **De Arboregeling wordt nog aangepast.** De Eerste Kamer stemde dus in met een **wettelijke grondslag terwijl een groot deel van de uitwerking nog ontbrak.** JA21 zei in zijn stemverklaring precies dat. De Eerste Kamercommissie SZW bespreekt de brieven over het wijzigingsbesluit en de voortgang **op 13 oktober 2026.**

Europa wacht niet. De richtlijn moest uiterlijk **21 december 2025** zijn omgezet. Volgens de stukken van de regering is Nederland **officieel in gebreke gesteld.** Die tijdsdruk verklaart waarom het proces zo snel gaat.

Het nieuwe certificatieschema is nog niet af. Het Basisdocument heeft versie **18 september 2026**. Op 1 oktober 2026 publiceerde Ascert alleen **een tabel met verzamelde wijzigingsvoorstellen**, geen nieuwe versie van het schema. Het schema moet een uitwerking zijn van de richtlijn, maar **het Arbobesluit en de Arboregeling zijn nog concept.** Eerst het schema vaststellen en daarna pas de wet uitwerken is een volgorde die **risico's met zich meebrengt.**

Wie beoordeelt de beoordelaars? In oktober 2026 zocht de VvS via LinkedIn **externe beoordelaars met kennis van NTA 8813 en de ISO-normen.** Wij hebben een signaal dat **de RvA de beoordeling van CBI's op niet-ISO-schema's grotendeels overlaat aan de VvS.** Dat signaal is nog niet bevestigd. Het zou betekenen dat **de beoordeling van schemabeheerders deels bij hun eigen vereniging terechtkomt.**

Wat is een CBI juridisch? Een door de minister aangewezen CBI is **een zelfstandig bestuursorgaan *niet* onder de Kaderwet zbo vallend.** Voor haar certificeringstaak is zij **een bestuursorgaan in de zin van art. 1:1 Awb**: het verlenen, schorsen en intrekken van certificaten. Dat is van belang voor **Awb-eisen aan motivering**, voor **rechtsbescherming** en voor **openbaarheid (Woo).**

6. Wat dit betekent

De vergunningplicht is een stap vooruit. Een overheid die weet welke bedrijven met asbest werken, kan **beter toezicht houden.** Maar **de vergunning lost het probleem van dit artikel niet op.** Zolang **de inhoud van de werkvoorschriften in private schema's staat** en **de overheid daar niet zelf over gaat**, verschuift de vraag alleen. **Een vergunning die automatisch vervalt als een certificaat vervalt, is zo goed als het schema en de CBI erachter.**

Vier vragen blijven daarom open:

1. **Wie heeft de laatste stem over de inhoud van de werkvoorschriften: de minister of de schemabeheerder?**
2. **Is elke wijziging aan het schema getoetst door een geaccrediteerde instantie, en is het verslag daarvan openbaar?**
3. **Hoe komen de ingebrachte opmerkingen van alle partijen terug bij de sector voordat het schema naar de minister gaat?**
4. **Wie beoordeelt de beoordelaars, als de RvA deze taak deels bij de VvS legt?**

Wat u nu kunt doen. Hebt u een opmerking op het schema ingediend of een reactie van Ascert gekregen? **Deel die gerust met asbestdialoog.nl.** Komt er geen terugkoppeling, dan kunnen wij die **gezamenlijk opvragen.**

Volg ook de behandeling in de Eerste Kamer **op 13 oktober 2026** en het advies van de Raad van State over het Implementatiebesluit.

Publieke veiligheid kan niet afhankelijk zijn van private bereidwilligheid. Zelfregulering zonder tegenmacht is geen beleid, maar een systeemrisico.

Bronnen

• **Eerste Kamer, wetsvoorstel 36 843** (stand van zaken, stemming 22 september 2026): https://www.eerstekamer.nl/nonav/wetsvoorstel/36843_implementatiewet_richtlijn
• **Eerste Kamer, stemming 22 september 2026** (ongecorrigeerd verslag): https://www.eerstekamer.nl/nonav/verslagdeel/20260922/implementatiewet_richtlijn
• **Kamerstuk 36 843, nr. 7** (nota naar aanleiding van het verslag, 13 april 2026) en **Eerste Kamer 36 843-C** (3 september 2026) • **Brief minister van Werk en Participatie, 18 september 2026** (kennisgeving Implementatiebesluit richtlijn 2023/2668): https://www.eerstekamer.nl/nonav/behandeling/20260918/brief_regering_kennisgeving/document3/f=/vn1ab0h7r4zp.pdf
• **IPLO Update Asbest en LAVS, 28 september 2026**: https://iplo.nl/thema/asbest/lavs/iplo-update-asbest-lavs/iplo-update-asbest-lavs-28-september-2026/
• **Rijksoverheid, vergunningplicht asbestverwijderaars**: https://www.rijksoverheid.nl/themas/familie-zorg-en-gezondheid/asbest/vergunningsplicht-asbestverwijderaars
• **PONT Omgeving, "Verdere verruiming toepassingsbereik Wet Bibob" (30 juli 2026)**: https://omgevingsweb.nl/nieuws/verdere-verruiming-toepassingsbereik-wet-bibob-op-komst-de-nieuwe-asbestvergunningplicht-in-de-arbowet/
• **Richtlijn (EU) 2023/2668;** Verordening (EG) nr. 765/2008; Arbowet art. 19a en 20; Awb art. 1:1
• **Stichting Maatschappij en Veiligheid, "**Zelfregulering: noodzakelijk, maar géén casinospel!" (2018); NSOB, "Gevangen door belangen?" (2020)
• **ICN, "Het gebruik van conformiteitsbeoordeling en accreditatie in het overheidsbeleid" (**2016); RvA-BR012-NL; RvA-T033-NL, heden overgenomen in de ASR007 in de ; NEN, NTA 8813:2017
• **Ministerie van SZW, brief 2022-0000093469**, "Verantwoordelijkheidsverdeling tussen Ascert en de CBI's" (14 april 2022)
• **ECLI:NL:RVS:2022:1149** (Raad van State, 20 april 2022)
• **Kamerstuk 36 446 nr. 5 (Wtta)**
• **Arboportaal, werkvelden met arbocertificatie**: https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/certificatie/werkvelden-met-arbocertificatie

De publicatie is naar eer en geweten opgesteld en gebaseerd op de best beschikbare informatie. Desondanks kunnen fouten of onvolledigheden voorkomen en kan informatie verouderen. De inhoud is niet bedoeld als vervanging van professioneel advies. Gebruik van de informatie is volledig op eigen risico. Ik aanvaard geen aansprakelijkheid voor directe of indirecte schade voortvloeiend uit het gebruik van deze informatie, noch voor de inhoud van externe websites waarnaar wordt verwezen.
Deze inhoud is copyright-free en valt in het publiek domein (CC0)